

Positiv evaluering av samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter

I henhold til Forskningsrådets strategiske ansvar for norske forskningsinstitutter skal rådet forestå periodiske evalueringer av de instituttene som hører inn under ordningen for basisfinansiering av forskningsinstitutter. Med den evalueringen av de samfunnsvitenskapelige instituttene som ble publisert i mars i år, har instituttene på tre av fire arenaer under ordningen nylig vært gjennom en evaluering. Miljøinstituttene og de teknisk-industrielle instituttene ble evaluert i henholdsvis 2014 og 2015. Evalueringen av primærnæringsinstituttene er under oppstart og vil foreligge i 2018.

Evalueringen av de samfunnsvitenskapelige instituttene er gjennomført av et panel med danske, svenske og norske medlemmer og med professor Kerstin Sahlin, Uppsala universitet, som leder. Denne instituttgruppen består av i alt 23 institutter, som panelet delte inn i tre grupper: 4 internasjonalt orienterte institutter, 9 velferds- og samfunnsinstitutter og 10 regionalt forankrede institutter. De varierer i størrelse fra 80 til mindre enn 20 forskerårsverk, der de fleste små instituttene befinner seg i gruppen av regionalt forankrede institutter. Panelet påpeker de store ulikhetene instituttene imellom hva gjelder blant annet eierstruktur og oppdrag, og vurderingen av hvordan de presterer må ta høyde for de mange forskjellene.

Evalueringens klart positive hovedkonklusjon er at «de samfunnsvitenskapelige instituttene er en nasjonal ressurs»; instituttene spiller viktige roller i det norske kunnskapssamfunnet og har positiv innflytelse på utviklingen av politikk og samfunn. Regjeringen tilrås derfor å «fortsett investere i denne arenaen». De enkelte instituttene får gjennomgående positive evalueringer, med en påpekning av ulike forbedringspunkter. For enkelte regionalt forankrede institutter peker panelet på alvorlige problemer som krever rask handling.

Overfor regjeringen påpeker panelet også at dens instituttpolicy framstår som en sum av ulike departementers policy for bruk av instituttene, og den bør vurdere behovet for en samlet vurdering, for eksempel i form av en NOU, av behovet for en nasjonal instituttpolicy, blant annet på bakgrunn av endringer i offentlig administrasjon og i høyere utdanning. I henhold til sektorprinsippet må sektordepartementene ha forskningsstrategier som innebærer at det tas hensyn til utvikling og opprettholdelse av instituttene forskningskapasitet. Finansieringen av oppgaver ved de regionale instituttene som er knyttet til regionale behov, bør vurderes særskilt.

Overfor Norges forskningsråd påpeker panelet at nåværende betingelser for å motta basisbevilgning synes å være passende, men at rådet bør være forberedt på strengere bruk av kriteriene for at institutter kan høre inn under basisfinansieringsordningen. For enkelte institutter ligger den vitenskapelige aktiviteten nå under kravet, for andre er det problemer knyttet til nødvendig andel oppdragsbasert arbeid. Forskningsrådet bør oppmuntre til mer samarbeid med universiteter og høyskoler, følge tettere opp instituttene mekanismer for kvalitetssikring og gå i tettere dialog med instituttene for å bidra til bedre strategi og styring.

Kraftige kutt i forskningsbevilgningene i Trumps første budsjettforslag

Med budsjettplanen som president Donald Trump la fram 16. mars, begynner konsekvensene av hans presidentskap for amerikansk forskning å avtegne seg. Det er svært dårlig nytt for mange forsknings- og forskningstunge institusjoner og organer. Som ventet går det hardt ut over Environmental Protection Agency (EPA), hvor det foreslås et budsjettkutt på mer enn 30 prosent for institusjonen som helhet og nesten en halvering av forskningsbudsjettet. National Institutes of Health (NIH) foreslås kuttet med 18 prosent, under henvisning til «mission creep». Et forskningstungt departement som Department of Energy (DOE) kan få et budsjettkutt på 6 prosent, noe som kan føre til at Advanced Research Projects Agency-Energy, som finansierer høyrisikoforskning, kan bli helt utradert og at dets Office of Science får et budsjett som er 20 prosent lavere enn i dag. Kommentatorer mener at forslaget innebærer at klimaforskning og -observasjon samlet kan få et kutt på 20 prosent. Romfartsorganisasjonen NASA kuttes ikke, men pålegges å omprioritere; de skal fokusere mer på «deep-space exploration rather than Earth-centric research». National Science Foundation (NSF) er overraskende nok ikke nevnt i den foreløpige budsjettplanen overhodet.

Det dreier seg om en første «blueprint» av budsjettforslaget for 2018, det fullstendige forslaget blir lagt fram senere på våren. Det er ganske åpent i hvilken grad Trump vil få Kongressen med på sine drastiske kuttforslag, også sentrale republikanere har gitt uttrykk for skepsis til å gå så hardt til verks.

Kilde: US science agencies face deep cuts in Trump budget, Nature 16. Mars 2017, <http://go.nature.com/2n2Czcm>